

ZÁRÓDOLGOZAT

Bús László Márton

**Gödöllő
2024**

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Szent István Campus
Agrárdiplomáciai Menedzser Szak

Agrárdiplomáciai helyzetelemzés 2024-ben

Belső konzulens: Dr. Zöldréti Attila

Készítette: Bús László Márton
Z874JU

Intézet/Tanszék: Vidékfejlesztés és
Fenntartható Gazdaság
Intézet

Gödöllő
2024

Tartalom

1. Bevezetés és célkitűzés	4
2. Szakirodalmi áttekintés	4
2.1 Az attasék szerepe a magyar agrárdiplomáciai rendszerben	4
2.2 Magyarország gazdasági helyzete	7
2.3. Export fókusz a kormányzásban.....	9
2.4. Élelmiszeripar.....	9
2.5. Mezőgazdaság.....	10
2.6. Mezőgazdasági gép- és eszközgyártás	11
3. Anyag és módszer	12
4. Eredmények és értékelésük.....	13
4.1. Nyitottság a változásokra	13
4.2. Exporttendenciák	15
4.3. A legfőbb aktuális agrárdiplomáciai kihívások.....	18
5. Következtetések.....	24
6. Összefoglalás	25
8. Irodalomjegyzék.....	26

1. Bevezetés és célkitűzés

Dolgozatomban a külgazdasági mutatók elemzése alapján Magyarország 2024-es várható agrárpolitikai kihívásaira és lehetőségeire szeretnék fókuszálni. A szakdolgozat tartalmi korlátai miatt nem egy általános, a hagyományos agrárdiplomáciai célokat is ismétlő elemzés a célom, hanem azon változások feltárása és bemutatása, amelyre külpolitikailag, külgazdaságilag és ezen belül agrárgazdasági szempontból érdemes figyelmet fordítani és fókuszálni. A folyamatosan változó világ és a vele változó feltételek nyomon követése a megfelelő Just in Time reagálás jelenti témaválasztásom aktualitását és a reagálási képességből fakadó gazdasági előnyök adják a jelentőségét.

A kitűzött célomhoz kapcsolódó helyzetelemzés és elemzés keretében első lépésben vizsgálni fogom a „ki-mit-miért és hogyan csinál” kérdéskör első elemében az illetékes intézményrendszert, majd kitérek a miérthez kapcsolódóan a gazdasági mutatókra, a piaci jellemzőkre, az export szerepére és az aktuális kihívásokra és lehetőségekre.

Mint tudjuk a változó világ folyamatos nyomon követése és értékelése a külpolitikai tevékenység állandó aktivitása, így a szakdolgozatomban elvégzett elemzés és értékelés eredményei hozzájárulhatnak a magyar agrárdiplomácia célra tartáshoz és szükséges beavatkozásokhoz kapcsolódó tervezési munkához.

2. Szakirodalmi áttekintés

2.1 Az attasék szerepe a magyar agrárdiplomáciai rendszerben

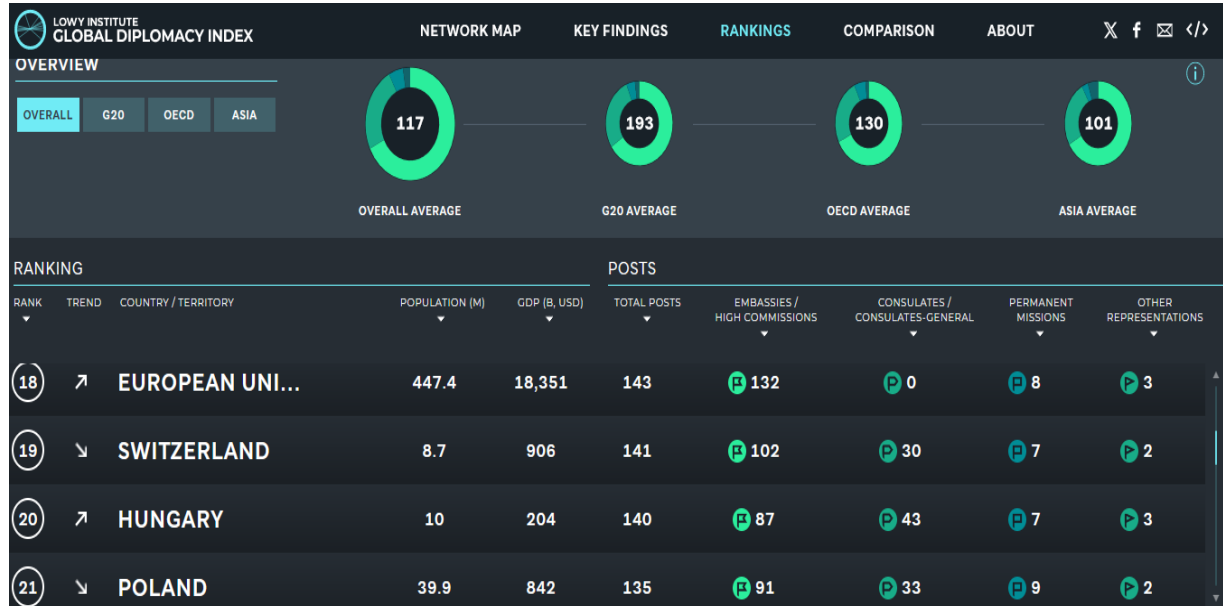
Magyarországon a Külgazdasági és Külügyminisztérium (továbbiakban: KKM) látja el a Kormány diplomáciai feladatait. Ahhoz, hogy hazánkon túl is érdemi kapcsolatokat alakíthassunk ki, közel 140 relációban rendelkezünk külképviselletekkel, melyeken magyar diplomaták felelnek többek között a magyar vállalatok sikeres piacra lépéséért, terjeszkedéséért, valamint a magyar külgazdasági érdekek érvényesítéséért.

Ezen diplomáciai missziók mindegyike rendelkezik legalább egy külgazdasági attaséval (továbbiakban: KGA). A KGA hálózat elsődleges célja, hogy a magyar vállalkozások részére a fogadó országból üzleti információkkal, partnerkapcsolatokkal és cégre szabott megoldásokkal segítsék a magyar gazdaság külpiazi erősödését.¹

¹ Forrás: Lowy Institute (2021): Global Diplomcy Index, Sydney NSW 2000

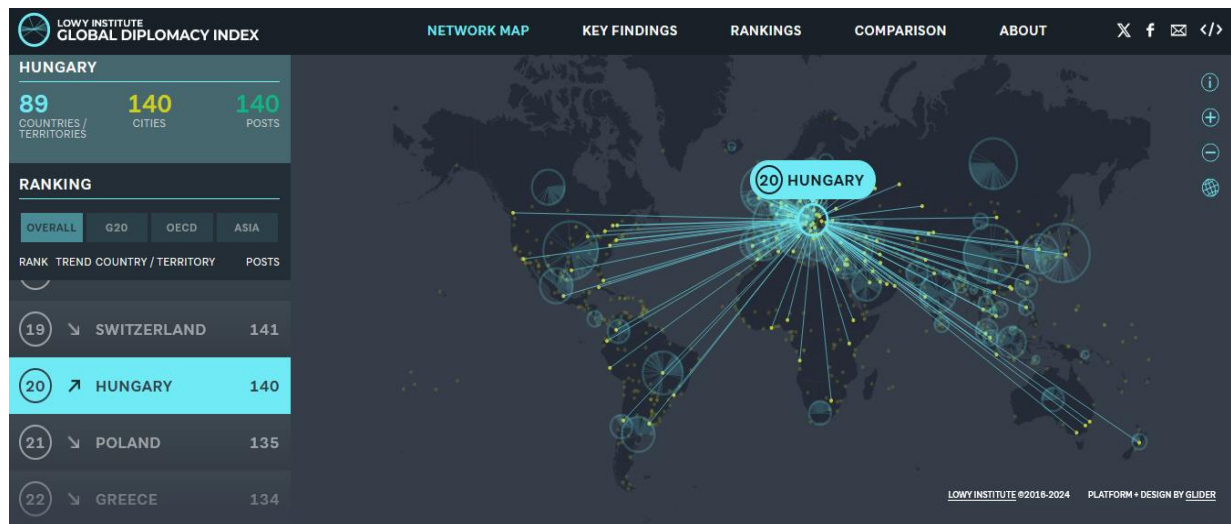
1. ábra: A magyar diplomáciai aktivitás

Forrás: Lowy Institute (2024)

2. ábra: A magyar diplomáciai helyszínek

Forrás: Lowy Institute (2024)

Az attasék szakmai felkészítését a KKM végzi, de felkészülésük során számos hazai intézményben, társmínisztériumban is egyeztetéseket folytatnak, valamint látogatnak meg

Lowy Institute (2024): Global Diplomacy Index, Sydney NSW 2000,
<https://globaldiplomacyindex.lowyinstitute.org/>

olyan magyar vállalatokat, melyek érdekeltek az adott relációban. Ilyen például az Agrárminisztérium (továbbiakban: AM), ahol relációtól függetlenül minden jövőbeli diplomata megfordul kiutazása előtt.

Az AM 12 országban rendelkezik saját diplomatákkal, tehát a KKM attaséi mellett ezen relációkban agrárattasék is tevékenykednek. Ezen országok: Németország, Olaszország, Franciaország, Spanyolország, USA, Románia, Oroszország, Szerbia, Lengyelország, Japán és Nagy-Britannia. Felkészítésüket – a KKM közreműködésével – az AM végzi, valamint a felügyeletükért is felel.²

Az agrárattasék és külgazdasági attasék szerepköre szinte megegyezik, a különbség csupán a képviselt ágazati fókusz. A szolgálatot teljesítő KGA országtól függetlenül foglalkozik mezőgazdasági és élelmiszeripari témákkal és vállalatokkal is, – kivéve ott, ahol agrárattasé is tevékenykedik – míg az agrárattasé ezen túl nem kezel gyógyszeripari, IT, vagy például vegyipari ügyeket.

Az élelmiszeriparhoz és mezőgazdasághoz köthető kormányközi együttműködésekért, nemzetközi szerződésekért és állami érdekű ügyekért a külügyminiszter mellett az agrárminiszter felel, így ezen területek kezelése kooperációt kíván a tárca között.

Egyetemet követően a KKM Exportfejlesztési Koordinációs Főosztályán (Továbbiakban: EXPORTKOORD) kezdtem el dolgozni. Ezen szervezeti egység felel többek között a KGA hálózat koordinálásáért, így az elmúlt három év alatt átfogó képet kaphattam a diplomaták mindennapi munkavégzéséről és főbb tevékenységéről.

Egy-egy KGA munkáját az illetékes misszióvezető ellenőrzi és irányítja, ugyanakkor párhuzamos feladatszabások terhelik az EXPORTKOORD-ról is. Amennyiben egy más tárca kívánja a diplomaták segítségét kérni, azt – elméletileg – csak az EXPORTKOORD-on keresztül tudja azt megtenni. Ennek értelmében a mezőgazdaságot és élelmiszeripart érintő AM megkeresések – a 12 agrárattasé kivételével – minden gazdasági diplomatához a KKM-en keresztül jutnak el. Ez ugyan a feladatátadások lassulásához vezet, de megadja a teljeskörű ellenőrző szerepet a Központnak ahhoz, hogy pontosan tudja felmérni és értékelni a KGA-k munkáját, teljesítményét.

² Forrás: <https://nak.hu/kamara/196-rolunk/kulkapcsolatok/1915-attasek-kulkepviseloitek-elerhetosegei>

2.2 Magyarország gazdasági helyzete

Munkám lényegesen átfogóbb lehetne, de jelen anyagban pusztán az aktualitásokat kívánom vizsgálni. Tehát ahelyett, hogy kitérnék például a számos változást eredményező 2004-es Európai Unió csatlakozásunkra, a jelenlegi, 2024-es kilátásokat fogom elemezni.

A világ nemzetgazdaságai és az e keretek között működő vállalatok egy rendszert alkotva, sok szállal kötődnek egymáshoz, így alakítva ki a termelés, a javak és szolgáltatások elosztásának nemzetközi rendszerét. A nemzetgazdaságok fejlődése napjainkra már elképzelhetetlen a nemzetközi gazdasági kapcsolatok, a világméretűvé váló termelési folyamatokban való részvétel nélkül. Az egyes országok fejlődése alapvetően függ ezen kapcsolatrendszerétől, annak struktúrájától és hatékonyságától. Az egyes országok gazdasági, politikai fejlődésük, földrajzi adottságaik eredőjeként azonban különböző mértékben kitettek a nemzetközi gazdasági folyamatoknak. Egyes gazdaságok érzékenyen, szinte azonnal reagálnak új világgazdasági tendenciákra, konjunkturális változásokra, és ezen változások alapvetően meghatározóak a nemzeti gazdaságpolitikai törekvésekre és a gazdasági életre is. A nemzetközi és a nemzeti gazdaság különböző mértékben, de mindig összekapcsolódik. A nemzetgazdaságnak illeszkednie kell a világgazdaság fő folyamataihoz, illetve be kell kapcsolódnia a regionális és a globális gazdasági rendszerbe. A jelen világgazdasági rendszerben a nemzetgazdaságok tehát nem léteznek elzártan a világtól, a gazdasági fejlődés irányai csak nemzetközi összefüggésekben határozhatók meg.³

A hazai külgazdaság-politika egyik legfontosabb feladata ennek megfelelően a világgazdasági kapcsolatrendszer feltérképezése és – ennek függvényében – a világgazdasági illeszkedés lehetőségeinek, módjainak feltárása. A külgazdaság-politika célja a komparatív előnyök kihasználása, azon eszköz- és módszertan kidolgozása és végrehajtása, amely az adott nemzetgazdaságnak a külső környezet követelményeihez való leghatékonyabb alkalmazkodását segíti elő.

Magyarország kis és nyitott gazdaságú ország, ami a külgazdasági mozgásterét, a fejlődés szolgálatába állított erőforrásait, szakpolitikáit és intézményrendszerét alapvetően határozza meg. Magyarország területi méretére, lélekszámára tekintettel nemzetközi összehasonlításban a kis országok közé tartozik, ami meghatározza a munkaerőpiac méretét, a rendelkezésre álló erőforrásokat és nyersanyagokat, így a termelés lehetséges maximumát és a belső piac méretét.

³ Vértessy László (2018), A multinacionális vállalatok szerepe a gazdaságban és a munkaerőpiacon, Budapest, Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar Pénzügyek tanszék

A kis ország gazdasága így jelentősen támaszkodik más országokból elérhető erőforrásokra, nyersanyagokra és termékekre.⁴

Az ország termőfölddel való ellátottsága kiemelkedő: területének több mint kétharmada az átlagosnál jobb minőségű, mezőgazdasági művelésre alkalmas talaj. Kedvezőek az ország éghajlati adottságai is, így a mezőgazdaság és az élelmiszeripar komparatív előnyként azonosítható.⁵

A kisméretű belső piac Magyarországot exportnövelésre ösztönzi – részben gazdasági kényszerűségből, nagyjából azonban gazdasági észszerűségből. A kis ország gazdasági adottságaiból így egyenesen következik a gazdasági nyitottság jellemzője. A nyitott gazdaságú országban tevékenykedő gazdasági szereplők szervesen integrálódnak a nemzetközi gazdasági életbe, termékeket és szolgáltatásokat importálnak, illetve termékeiknek és szolgáltatásaiknak más, külföldi piacokat keresnek. Ennek megfelelően arányaiban magas az országnak mind az export-, mind az importvolumene.

A nyitott gazdaságokra jellemző továbbá a külföldi tulajdonú vállalatok meghatározó szerepe, így a külföldi működő tőke aktív jelenléte. Ezen vállalatok nemzetközi kapcsolataik révén szintén a külgazdasági nyitottságot növelik.

A gazdasági nyitottság ugyanakkor a másik oldalról egyfajta kitettséget jelent, érzékenységet egyrészt a nemzetközi gazdasági változásokra (különösen a húzószektorok esetében), másrészt egyes régiók gazdasági konjunkturális változásaira.⁶

A hazai külgazdasági kapcsolatok közül kiemelkedik az EU-belpiaci reláció és azon belül is a német ipari kapcsolatok. Magyarország szempontjából az EU-n kívüli régiók azonban ugyanolyan fontossággal bírnak, sőt egyre inkább felértékelődnek külgazdasági és stratégiai szempontból. A kiegyensúlyozott külgazdasági kapcsolatok ismérve, hogy nem összpontosulnak csupán egy régióra, mivel az veszélyesen megnöveli az adott régió vonatkozásában a gazdasági kitettséget, így a sérülékenységet is. A nyitott gazdaságú országok, így Magyarország esetében is stratégiai érdek a külgazdasági diverzifikáció, így az Európán kívüli piacokhoz való csatlakozás és a tartalmas külgazdasági kapcsolatok kialakítása. Ebbe a törekvésbe illik bele a keleti és a déli nyitás programja, amelyek az Európán kívüli külgazdasági kapcsolatok erősítését kívánják elősegíteni.⁷

⁴ Major Klára (2017), Magyarország a világ egyik legnyitottabb országa, Budapest, Makroszemmel

⁵ Horváth József, Komarek Levente (2016), A világ mezőgazdaságának fejlődési tendenciái, Hódmezővásárhely, Szegedi Tudományegyetem Mezőgazdasági Kar

⁶ Hárs Ágnes, Sik Endre (2009), Magyarország, Amsterdam University Press

⁷ Dr. Dankó László (2010), Magyar külgazdasági kapcsolatok, Miskolc, Pro Marketing Miskolc Egyesület

2.3. Export fókusz a kormányzásban

Magyarország Kormánya 2019. március 4-én elfogadta a hazai vállalkozások exporttörekvéseit támogató stratégiai keretrendszert, a Nemzeti Exportstratégiát, melynek célkitűzése, hogy a kormányzati exporttámogatási eszközrendszer további fejlesztésének irányait kijelölje.

A stratégia ágazati prioritásainak meghatározása a hazai versenyképes árualap bázisán a külgazdasági attasék előzetes piacfelmérései alapján, a globális és regionális keresleti tendenciák, világkereskedelmi folyamatok és gazdaságdiplomáciai kapcsolatok figyelembe vételével történt.⁸

A stratégia elsődleges fókuszágazatai: egészséggazdaság, élelmiszergazdaság (beleértve az agrártechnológiákat), építésgazdaság, vízgazdálkodás, kreatív ipar, valamint az ezeket horizontális tendenciaként átfogó digitalizáció, és annak technológiai megoldásai. Ezen belül különösen magas exportpotenciált hordoznak:

- orvosi diagnosztikai eszközök és berendezések, traumatológiai implantátumok, traumatológiai és radiológiai termékek, biotechnológia, valamint gyógyszergyártás
- vetőmag, mezőgépgyártás, agrárinformatika,
- hús-és baromfi ipar, zöldség-gyümölcs tartósítóipar,
- mérnöki szolgáltatások és innovatív építőipari megoldások,
- design és divat tevékenység és
- digitális technológiai megoldások.

2.4. Élelmiszeripar

A 2008-ban kirobbant gazdasági világválságot követően (melynek hatásai ezen ágazatot is érintették) is stabil maradt más feldolgozó iparágakkal szemben, csak a gyógyszeripar területén tapasztalható nagyobb ütemű termelésbővülés.

Az élelmiszeripar adja az ipari termelés 13,7%-át, így ez hazánk második legnagyobb feldolgozóipari ágazata.

Az ágazat főként a belföldi piacra termel, ide irányul az eladások közel hatvan százaléka, de az export részesedésének a növekedése figyelhető meg. Az élelmiszeripar belföldi értékesítése 2012 óta változatlan áron 1,6%-kal, export értékesítése 1,2 %-kal növekedett. Az exportértékesítés aránya 2023-ban meghaladta a 40%-ot.

⁸ Külgazdasági és Külügyminisztérium (2019), Nemzeti Exportstratégia 2019-2030, Budapest

Az élelmiszeriparon belül is kiemelkednek a húsipari szakágak, illetve a tejipar és a zöldség-gyümölcs feldolgozás, valamint a máshova nem sorolható, egyéb élelmiszerek gyártásának teljesítménye is hangsúlyos.

A közepes és a nagyvállalatok termelési technológiáját korszerűsíteni szükséges, hogy kibocsátásuk és versenyképességük alapján nemzetközi téren versenyképesek maradjanak. Ezzel párhuzamosan a kis- és mikrovállalkozások által előállított termékek inkább az egyedibb kategóriát képviselik és a lokális ellátásban, valamint a gasztronómiában és a magasabb hozzáadott értékű termékek piacán (például funkcionális élelmiszerek, kézműves élelmiszerek) van jelentősebb szerepük.

Az élelmiszerágazat globális szinten még nagyobb perspektívákat kínál a népességnövekedés és a termelési kapacitások növekedési ütemének különbségéből adódóan. A fejlődő országokban emellett megjelennek olyan fogyasztói igények (elsősorban állati termékekre vonatkozóan, lásd Halal-tanúsítvány), amelyek kielégítése komoly lehetőségeket kínál hazánk számára is.

A magyar termőföldek minősége a világ legfelső 3%-ához tartozik.

Növekvő globális igény jelentkezik az állati fehérje, biotermékek és a GMO-mentes élelmiszerek iránt. Ezek a magyar élelmiszergazdaság fontos kitörési pontjai lehetnek.

Élelmiszerlánc-biztonsági téren hazánk erős pozíciót birtokol, s ennek jelentősége – a világban zajló változásokat tekintve (pl. speciális táplálkozási és fogyasztói igények, környezetszennyezésből származó káros anyagok stb.) – folyamatosan nő.⁹

2.5. Mezőgazdaság

Magyarország mezőgazdasága hosszú történelmi hagyományokra tekint vissza, és továbbra is jelentős szerepet játszik az ország gazdaságában. Az elmúlt években számos kihívással szembesült a mezőgazdasági szektor, de egyúttal lehetőségek is felbukkantak az innováció és a fenntarthatóság terén.

2023-ban a magyar mezőgazdaság teljes kibocsátási értéke meghaladta a 4,3 ezer milliárd forintot, ami 6,5%-kal több az előző évhez képest. Ennek háttérében a teljes termelési volumen 25%-os emelkedése áll. A mezőgazdasági termelői árak 2023-ban 16%-kal csökkentek. A növényi termékek ára 28%-kal elmaradt a megelőző évitől, míg az állatok és állati termékeké 12%-kal nőtt.¹⁰

⁹ Külgazdasági és Külügyminisztérium (2019), Nemzeti Exportstratégia 2019-2030, Budapest

¹⁰ Forrás: KSH

Az agrárexport értéke 2018 óta 22%-kal nőtt, míg a külkereskedelmi többlet 27%-kal bővült. 2023 decemberében Magyarországon több sertést és juhot, de kevesebb szarvasmarhát és tyúkot tartottak. Az Európai Unióban tovább csökkent a szarvasmarha-állomány, a sertésállomány pedig mélypontra került.

Az évek során a magyar mezőgazdaság sok változáson ment keresztül. A szocializmus idején a kollektivizált mezőgazdaság volt a jellemző, de az ez utáni átmenet során privatizáció és modernizáció indult meg. Az EU-csatlakozás óta pedig jelentős uniós támogatások érkeztek a magyar mezőgazdaságnak, ami hozzájárult a modernizációhoz és a versenyképesség növeléséhez.

A hústermelés fontos szerepet játszik a magyar mezőgazdaságban. Magyarország hagyományosan jó hírnevet szerzett magának a kiváló minőségű hústermékeiről, amelyeket a nemzetközi piacokon is keresnek.¹¹

Az export teljesítmény javítása érdekében azonban számos kihívással kell szembenéznie a magyar mezőgazdaságnak. Ezek közé tartoznak a természeti katasztrófák, az éghajlatváltozás hatásai, valamint a piaci verseny és az árak ingadozása. Az innováció és a fenntarthatóság előtérbe helyezése kiemelt fontosságú a mezőgazdasági termelés folyamatosságának biztosítása érdekében.

A digitalizáció és az új technológiák bevezetése lehetőséget teremt a hatékonyság növelésére és a versenyképesség javítására. Az okos mezőgazdasági megoldások és a precíziós gazdálkodás segítségével a termelés optimalizálható, és csökkenthetők a környezeti hatások is. Összességében Magyarország mezőgazdasága sok lehetőséget rejt magában az export teljesítmény növelésére, miközben szembenéz a változó kihívásokkal és igyekszik fenntartható módon fejlődni a jövőben.¹²

2.6. Mezőgazdasági gép- és eszközgyártás

A mezőgazdasági termékek világpiaci árszínvonalának (keresletének) növekedő trendje, valamint a bioenergetika fejlődése miatt a mezőgazdasági géppiac növekedése tartósan prognosztizálható.

¹¹ FAO (2024), Hungary, <https://www.fao.org/countryprofiles/index/en/?iso3=HUN>

¹² Kiss Judit (2002), A magyar mezőgazdaság világgazdasági mozgástere, Budapest, Akadémiai Kiadó Zrt.

A mezőgazdasági gépeknek mintegy harmada az EU piacán talál gazdára. Az EU27-ből 16 országban gyakorlatilag nincs mezőgazdasági gépgyártás, ezek gépigényüket külföldről elégítik ki.¹³

Az aszály okozta termés kiesés és a kedvezőtlen piaci folyamatok miatt Magyarország mezőgazdasági gépgyártásának kibocsátási volumene 2022-ben 18%-kal csökkent az előző évhez képest. A legtöbb szántóföldi és kertészeti növény termésmennyisége elmaradt a korábbi évektől. Ezen kívül, 2019-hez viszonyítva, a hazai mezőgazdasági géppiac 1%-kal növekedett. Az európai piac szűkülése mellett ez a szerény növekedés figyelemre méltó.¹⁴

A világon tendencia a teljes mezőgazdasági termelést átfogó, horizontális és vertikális értelemben vett, teljes gépsorok gyártására való törekvés. Magyarországon nincs vezérgépgyártás (pl. traktorgyártás), ezért a teljes termelési gépsorok előállítás is hiányos.

Versenyképes termékek gyártása folyik a következő területeken: talajművelő gépek, vetőgépek, tápanyag kijuttató gépek, növényvédő gépek, különböző adapterek (pl. kukorica és napraforgó betakarító adapterek), gabonatechnika gépei, szántóföldi zöldségtermesztés gépei, melléktermékek és biomassza betakarító, hasznosító gépek, szárító-tároló telepi berendezések, pótkocsik, anyagmozgató, szállító- és rakodó gépek.

A hazai mezőgépgyártás jellemző exportpiacai a szomszédos országok, a nyugat-balkáni (Albánia, Montenegró, Macedónia Koszovó központi szerepével), és a poszt-szovjet régió, hiszen itt mind árban, mind minőségben versenyképes tud lenni. Dinamikusabb kereslet-növekedés várható az EU-tagjelölt státuszú országokban. A térségben további igény merül fel az oktatás, mérnöki szolgáltatások területén is.¹⁵

3. Anyag és módszer

Szakdolgozatom céljának elérése érdekében elvégzett szekunder adat és információ feldolgozás keretében áttekintettem a hazai és nemzetközi agrárdiplomáciai trendek elemzéséhez kapcsolódó szakirodalmakat. A hazai viszonylatban ezek közül kiemelkednek a KAP Stratégiai Terv végrehajtásához kapcsolódó szakanyagok, pályázati felhívások. Nemzetközi tekintetben az EU, a FAO és az USDA anyagait vettem figyelembe. Mindezeket követte a hazai

¹³ Külgazdasági és Külügyminisztérium (2019), Nemzeti Exportstratégia 2019-2030, Budapest

¹⁴ KSH (2022), A mezőgazdaság teljesítménye

¹⁵ Mezőgépgyártók Országos Szövetsége (2024), <https://megosz.eu/>

eredmények rendezését követően azok agrárdiplomácia szemléletű értékelése, amely a kutatás primer eredményeihez járultak hozzá. A külkereskedelmi, gazdasági elemzés mellett hazánk diplomáciai intenzitásindexét is vizsgáltam. A diplomáciai potenciált olyan szempontból is vizsgáltam, hogy annak területi lefedettsége mennyiben harmonizál a z agrárdiplomáciai célokkal ezt értékeltem és javaslataimhoz felhasználtam.

4. Eredmények és értékelésük

4.1. Nyitottság a változásokra

A nemzetközi gazdasági kapcsolatok és az ezekben bekövetkező változások alapvető fontosságúak minden ország számára, de kiemelkedők olyan kis és nyitott gazdaságok számára, mint amilyen Magyarország is. Ebben a kontextusban Magyarország gazdasága szorosan összefonódik más országokkal, ami azt jelenti, hogy erősen támaszkodik más országokban lévő erőforrásokra és piacokra.

Magyarország kis területű ország, és lakossága sem nagy, ami korlátozza a belső piac méretét és a rendelkezésre álló erőforrásokat. Ennek következtében az ország gazdasága számára létfontosságú a külföldi piacokhoz való hozzáférés és az exportorientált gazdasági stratégia. Ez azt jelenti, hogy a magyar vállalatoknak és gazdasági szereplőknek nemcsak a hazai, hanem a nemzetközi piacokon is hatékonyak kell lenniük.

A gazdasági nyitottság Magyarország számára számos előnnyel jár, de ugyanakkor kockázatokat is hordoz. Az ország erőteljesen integrálódik a világgazdaságba, ami lehetővé teszi a termékek és szolgáltatások importját és exportját. Ugyanakkor ez a nyitottság érzékenyvé teszi az országot a nemzetközi gazdasági változásokra, például a világgazdasági ciklusokra vagy más országok gazdasági problémáira.

Az Európai Unióval való szoros kapcsolatok mellett Magyarország számára az EU-n kívüli régiók is fontosak a külgazdasági kapcsolatok szempontjából. Az Európán kívüli piacokhoz való csatlakozás és a diverzifikált külgazdasági kapcsolatok kialakítása stratégiai fontosságú az ország számára. Ez azért is fontos, mert egyetlen régióra összpontosított gazdasági kapcsolatok növelhetik az ország gazdasági sebezhetőségét.

A magyar kormány számos kezdeményezést indított az Európán kívüli kapcsolatok erősítése érdekében, például a keleti és a déli nyitás programokat. Ezek a kezdeményezések arra ösztönzik a magyar vállalatokat és gazdasági szereplőket, hogy aktívan részt vegyenek a

nemzetközi kereskedelemben és építsenek kapcsolatokat a világ más régióiban található partnerekkel.

Magyarország Kormánya 2019. március 4-én elfogadta a Nemzeti Exportstratégiát, amely támogatja a hazai vállalkozások exporttörekvéseit. A stratégia célja, hogy a kormányzati exporttámogatás fejlesztésének irányait meghatározza. Az ágazati prioritásokat a külgazdasági attasék piacfelmérései alapján, globális és regionális keresleti tendenciák figyelembevételével határozták meg. A stratégia fókuszában az egészség-, élelmiszer- és építésgazdaság, valamint a kreatív ipar áll, amelyeket horizontális tendenciaként a digitalizáció és technológiai megoldásai is átfognak. A kiemelt exportpotenciált képviselik az orvosi eszközök, agráripari technológiák, élelmiszeripari termékek, mérnöki szolgáltatások, design és divat, valamint a digitális technológiai megoldások.

A 2008-as gazdasági világválság után az élelmiszeripar stabil maradt más iparágakhoz képest, kivéve a gyógyszeripart, ahol nagyobb termelésbővülés történt. Az élelmiszeripar a hazai ipari termelés 13,7%-át teszi ki, ami második legnagyobb ágazatnak számít. Bár a fő piac a belföld, az export részesedése növekszik. A húsipari szakágak, tejipar és zöldség-gyümölcs feldolgozás kiemelkedő teljesítményt mutatnak. A közepes és nagyvállalatoknak modernizálniuk kell a termelési technológiát a nemzetközi versenyképesség fenntartása érdekében, míg a kis- és mikrovállalkozások inkább az egyedi termékekre és a lokális piacokra fókuszálnak. Az élelmiszeriparban növekvő lehetőségek vannak a globális igények és a magyar termőföld minősége miatt. Az állati fehérje, biotermékek és GMO-mentes élelmiszerek iránti kereslet növekedése fontos lehetőségeket jelenthet a magyar élelmiszeripar számára. A hazai élelmiszerlánc-biztonsági helyzet erős, és a világszintű változásokkal (pl. speciális táplálkozási igények, környezetszennyezésből származó káros anyagok) összhangban folyamatosan nő a jelentősége.

Magyarország hosszú történelmi hagyományokkal rendelkezik mezőgazdaság terén, ami továbbra is fontos gazdasági szereplő marad. Az elmúlt években a mezőgazdasági szektor számos kihívással és lehetőséggel szembesült. 2023-ban a magyar mezőgazdaság teljes kibocsátási értéke jelentősen nőtt az előző évhez képest, főként a termelési volumen emelkedése miatt. Az agrárexport és a külkereskedelmi többlet növekedett, és 2023-ban a magyar export meghaladta a 149 milliárd eurót. A sertés- és juhtartás növekedése mellett csökkent a szarvasmarha- és tyúktartás.

Az EU-csatlakozás óta uniós támogatások is érkeztek a magyar mezőgazdaságnak, ami hozzájárult a modernizációhoz és versenyképesség növeléséhez. Az export teljesítmény javítása érdekében a mezőgazdaságnak számos kihívással kell szembenéznie, mint például a

természeti katasztrófák, az éghajlatváltozás és a piaci verseny. Az innováció és fenntarthatóság kiemelt fontosságú a folyamatos fejlődéshez. A digitalizáció és az új technológiák bevezetése lehetőséget teremt a hatékonyság és versenyképesség javítására, valamint a környezeti hatások csökkentésére. Összességében a magyar mezőgazdaság sok lehetőséget rejteget az export növelésére, miközben alkalmazkodik a változó kihívásokhoz és fenntartható módon fejlődik a jövőben.

A mezőgazdasági géppiac növekedése tartósan prognosztizálható a világpiaci kereslet növekedése és a bioenergetika fejlődése miatt. Az EU-ban mintegy harmada talál gazdára a mezőgazdasági gépeknek, sok ország pedig gépeit külföldről szerez be. Magyarországon nincs vezérgépgyártás, így teljes gépsorok előállítása hiányos. Versenyképes termékek gyártása zajlik a talajművelő gépektől a biomassza betakarító gépekig. Az export fő célpontjai a szomszédos országok, a nyugat-balkáni és poszt-szovjet régiók. Dinamikus kereslet-növekedés várható az EU-tagjelölt státuszú országokban, és az oktatás, mérnöki szolgáltatások terén is nő a kereslet a térségben.

A 21. század globális kihívásaira való válaszadás meghatározza a nemzetközi kapcsolatok és diplomácia működését, különös tekintettel az agrárdiplomáciára. Az élelmiszerbiztonság és fenntartható fejlődés előmozdítása kulcsfontosságú ebben a dinamikus környezetben, különösen a klímaváltozás és globális kereskedelem kihívásaival összefonódva.

Az agrárdiplomácia próbál hatékony válaszokat kínálni az élelmiszerbiztonsági problémákra, beleértve az élelmiszertermelés növelését és elosztási rendszerek fejlesztését. A klímaváltozás gyors ütemű előrehaladása új kihívások elé állítja mind a mezőgazdaságot, mind a diplomáciát. Az agrárdiplomácia fontos szerepet játszik az ilyen kihívások kezelésében és a mezőgazdaság alkalmazkodásának elősegítésében.

A kereskedelem egyre fontosabb szerepet játszik az agrárdiplomáciában a globális agrárgazdaság folyamatos változása mellett. Az élelmiszerbiztonság és fenntartható fejlődés globális kihívásainak reagálásában az együttműködés kulcsfontosságú mind a nemzetközi fórumokon, mind a regionális együttműködésekben. Magyarország a saját agrárkincsei és szakértelme felhasználásával hatékonyan járul hozzá a globális élelmiszerbiztonsághoz.

4.2. Exporttendenciák

Jelen fejezetben a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) által nyilvánosságra hozott adatok alapján kívánom elemezni a 2023-as gazdasági mutatóinkat.

A KSH adatai szerint a magyar termékexport 2017-ben lépte át először a 100 milliárd eurós határt, és azóta folyamatosan növekszik, 2023-ben 149,19 milliárd eurót tett ki.

A következő ábrán látható a magyar export elmúlt években tapasztalt változása, valamint export teljesítményünk főbb jellemzői és legfőbb exportpartnereink. A rangsorokra vonatkozó adatok 2022-re értendők.

1. ábra: Aktuális magyar exportteljesítmény

(Forrás: Saját szerkesztés KSH és WTO (2019-2023) adatok alapján)

Az export és az import növekedésének üteme folyamatosan gyorsul, ennek oka az európai konjunktúra, az ipar egyre jobb teljesítménye és a külföldi piacokon versenyképes hazai termékpalletta lehet. Éppen ezért arra számíthatunk, hogy ez a tendencia a következő időszakban is megmarad és tartós lesz. (Ezt a trendet valamelyest a koronavírus-járvány törte meg.) Az import növekedését – melyet törvényszerű folyamatnak tekinthetünk – a beruházások és a fogyasztás erősödésével, valamint a nyersanyagok világpiaci árának növekedésével magyarázhatjuk.

2022-ben az előző évhez képest termékforgalmunk jelentősen, 10,86 milliárd euróval (6,32%), exportunk pedig 6,65 milliárd euróval (4,67%) gyarapodott, külkereskedelmi termékegyenlegünk pedig 9,17 milliárd euró aktívummal (3,1%) zárt.

Termékexportunk 2023-ban 149,19 milliárd eurót tett ki, mely 4,67%-os növekedést jelentett az előző évhez képest (142,54 milliárd euró).

Magyarország legfőbb exportpartnerei a 2023-ban Németország (39,19 milliárd euró), Olaszország (8,49 milliárd euró), Románia (7,76 milliárd euró), Szlovákia (7,38 milliárd euró) és Lengyelország (6,7 milliárd euró) voltak.

Magyarország legfőbb importpartnerei a 2023-ban Németország (31,66 milliárd euró), Kína (9,56 milliárd euró), Ausztria (8,37 milliárd euró), Lengyelország (8,04 milliárd euró) és a Koreai Köztársaság (7,65 milliárd euró) voltak.

Termékexportunkban 2023-ban a legmeghatározóbb ágazatok a feldolgozóipar (teljes exportunk 56,28%-a), valamint a kereskedelem, gépjárműjavítás (teljes exportunk 38,34%-a) voltak. Az ágazatokon belül a legmagasabb növekedés a közigazgatás, védelemben (46,78%), a szállítás, raktározásban (38,02%), valamint a bányászat, kőfejtésben (31,17%) mutatkozott.

A 2023-as exportunk termékszerinti bontása alapján a legnagyobb részt az élő állatok, állati termékek (a teljes export 40,42%-a), az élelmiszer-készítmények, italok, dohány (teljes exportunk 18,23%-a), az állati és növényi zsír, olaj és viasz (teljes exportunk 9,08%-a), valamint a vegyipari termékek (teljes export 5,35%-a) tették ki.

Külkereskedelmi termékforgalmunk 2023-ban 1,7%-kal, 289,2 milliárd euróra csökkent, az előző évi 294,2 milliárd euróhoz képest.

Külkereskedelmi egyenlegünk (termék) 2023-ban 9,17 milliárd euró aktívummal zárt, ami 18,31 milliárd euró növekedést jelentett az előző évhez képest.

A KSH által 2023. vonatkozásában publikált átlagos fogyasztói árváltozás 17,6% volt. Amennyiben az adatokat összehasonlítjuk az előző év adataival, úgy megállapítható, hogy a magyar termékexport 142,54 milliárd euróról 149,19 milliárd euróra nőtt, mely 4,67%-os növekedést jelent, ami reálértéken 13,75%-os csökkenést mutat.

Szolgáltatásexportunk 2023-ban 33,66 milliárd eurót tett ki, ami 14,3%-os növekedést jelentett az előző évhez képest (29,45 milliárd euró). Importunk 2023-ban 22,71 milliárd eurót tett ki, mely 11,12%-os növekedést jelentett az előző évhez képest (20,44 milliárd euró).

2021-ben szolgáltatásexportunk a korábbi években tapasztalt, koronavírus járvány okozta visszaesésekből növekedésnek indult. Az előző évhez képest szolgáltatásexportunk 2023-ban 4,21 milliárd euróval, 14,3%-kal növekedett. A nagy növekedést produkáló relációk jelentős részben EU-n kívüliek, mely óvatos optimizmusra ad okot az exportdiverzifikáció sikerességét illetően. 2022-ben szolgáltatásexportunk 37%-a irányult az Európai Unión kívüli országokba.

A magyarországi árukereskedelem a célországokat tekintve továbbra is rendkívül koncentrált, exportunk 77%-a az EU-n belülre irányult 2023-ban. Az export EU-n kívüli diverzifikációval szemben súlyos akadályozó tényezők voltak a koronavírus-járványhoz kapcsolódó

korlátozások, valamint az orosz-ukrán háború és az ennek következtében bevezetett szankciók is.

4.3. A legfőbb aktuális agrárdiplomáciai kihívások

Az 21. századra egyre inkább felerősödő globális kihívásokra való válaszok kialakítása egyre inkább meghatározza a nemzetközi kapcsolatok és a diplomácia működését. Ebben a dinamikus környezetben az agrárdiplomácia meghatározó szerepet vállal a fenntartható fejlődés és az élelmiszerbiztonság előmozdításában, továbbá mindez egyaránt összefonódik a klímaváltozás és a globális kereskedelem kihívásaival.

Az élelmiszerbiztonság kérdése egyike a legégetőbb globális problémáknak, amelyre az agrárdiplomácia próbál hatékony válaszokat kínálni. Az élelmiszertermelés növelése és az élelmiszer-elosztási rendszerek fejlesztése kulcsfontosságú lépések, és ebben a magyar agrárdiplomácia is igyekszik fontos szerepet játszani.

A klímaváltozás gyors ütemű előrehaladása szintén kihívást jelent mind a mezőgazdaságra, mind a diplomáciára nézve. Az éghajlatváltozás hatásai, mint például az extrém időjárás és az élelmiszertermelésre gyakorolt hatások, a diplomáciai erőfeszítések új irányait követelik meg. Hogyan lehet a magyar agrárdiplomácia része a nemzetközi erőfeszítéseknek a klímaváltozás mérséklésére és a mezőgazdaság alkalmazkodásának elősegítésére? Erre a kérdésre kell választ találnunk, hogy földrajzi adottságainkat kihasználva, fenntartható módon, hatékonyan kapcsolódhassunk be a nemzetközi kereskedelmi láncokba.

A kereskedelem szerepe az agrárdiplomáciában egy másik fontos szempont. A globális agrárgazdaság folyamatosan változik, és a kereskedelmi kapcsolatok fontos tényezővé válnak az élelmiszerpiacokon.

Az élelmiszerbiztonság mindig is az emberiség egyik alapvető kihívása volt, de a 21. századra lépve ez a probléma egyre összetettebbé és sürgetőbbé vált. Az éghajlatváltozás, a népességszaporulás és a globális piaci változások mind hozzájárulnak ahhoz, hogy a világ különböző részein egyre nehezebb már fenntartható élelmiszerellátást biztosítani. Ebben a kontextusban az agrárdiplomácia kiemelkedő szerepet játszik a nemzetközi porondon, katalizátorként működve a fenntartható mezőgazdaság és élelmiszerbiztonság előmozdításában.

Az agrárdiplomácia és az élelmiszerbiztonság kapcsolata mélyrehatóan befolyásolja a nemzetközi kapcsolatokat és a diplomáciai erőfeszítéseket. Magyarország, mint egy agráriumban gazdag ország, a saját érdekeinek szem előtt tartásával és szakértelmének

felhasználásával hatékonyan járul hozzá a globális élelmiszerbiztonsághoz. Az ország agrárdiplomáciájának prioritásai között kiemelkedik a fenntartható mezőgazdaság támogatása és a fenntartható, környezetbarát gyakorlatok népszerűsítése, mind a hazai, mind pedig a nemzetközi szinten.¹⁶

A fenntartható mezőgazdaság nem csak az élelmiszertermelés hatékonyságának növelését célozza meg, hanem az ökológiai egyensúly megőrzését és a társadalmi igazságosság előmozdítását is. Az agrárdiplomácia feladata ezen célok népszerűsítése és támogatása nemzetközi szinten. Magyarország példát mutathat a környezetbarát mezőgazdasági gyakorlatokban, innovatív technológiákban és a fenntartható fejlődés terén elért eredményekben.

Az élelmiszerbiztonság globális kihívásaira való reagálásban az együttműködés is kulcsszerepet játszik. Az agrárdiplomácia révén Magyarország részt vehet olyan nemzetközi fórumokon, ahol az élelmiszerbiztonság globális stratégiáiról tárgyalnak. A diplomáciai kapcsolatok kialakítása és fenntartása más agráriumban gazdag országokkal lehetővé teszi az információk cseréjét, legjobb gyakorlatok megosztását és közös megoldások kidolgozását.

Ezenkívül az élelmiszerbiztonság diplomáciai aspektusa nem csupán a termelésre összpontosít, hanem az élelmiszer elosztására és hozzáférésére is. Az agrárdiplomácia révén Magyarország részt vehet olyan kezdeményezésekben, amelyek elősegítik a fejlődő országok élelmiszerbiztonságát, például a mezőgazdasági fejlesztési projektek támogatásával.

Az élelmiszerbiztonság és az agrárdiplomácia szorosan összefonódnak a 21. századi globális kihívások kontextusában. Az agrárdiplomácia a fenntartható mezőgazdaság és élelmiszerbiztonság előmozdításában játszik vezető szerepet, miközben Magyarország a globális élelmiszerbiztonság fontos tényezőjévé válhat a nemzetközi diplomáciai térképen.

A klímaváltozás az egyik legégetőbb globális kihívás, amellyel a világ szembesül, és hatásaival minden területet érint, beleértve a mezőgazdaságot is. Magyarország, mint kiemelkedő agrárgazdaság, különös figyelmet fordít a klímaváltozás kihívásaira. Az ilyen mértékű változások kezelése és az agrárszektor fenntartható fejlesztése egyaránt kulcsfontosságú feladatokat ró a magyar diplomáciára.

Az agrárdiplomácia számára a klímaváltozás kérdése egyúttal lehetőséget is kínál. A fenntartható mezőgazdasági gyakorlatok népszerűsítése, valamint az olyan technológiák és innovációk támogatása, amelyek csökkentik az üvegházhatású gázok kibocsátását, mind kulcsfontosságú elemek a klímaváltozás elleni küzdelemben. Az agrárdiplomácia főbb

¹⁶ National Academy of Sciences (2015), Global Food Security Challenge: Sustainability Considerations, Washington

csatornái és fórumai a tárgyi témában olyan nemzetközi megállapodások lehetnek, amelyek célja a klímaváltozás mérséklése és a mezőgazdaság alkalmazkodása az új környezeti kihívásokhoz.

Az éghajlatváltozás hatásai a mezőgazdaságra közvetlenek és közvetettek. Az extrém időjárási események, például szélsőséges hőhullámok vagy aszályok, jelentős károkat okozhatnak a természetes környezetben és a mezőgazdasági termelésben egyaránt. Az agrárdiplomácia feladata, hogy a nemzetközi szinten felhívja a figyelmet ezekre a kihívásokra és részt vegyen az éghajlatváltozás elleni globális erőfeszítésekben.¹⁷

A magyar agrárdiplomácia szerepe kettős: egyrésztől segítenie kell a hazai mezőgazdaságot az éghajlatváltozás hatásainak kezelésében és az alkalmazkodásban, másrésztől pedig egyre kiemeltebb szerephez kell jutnia a nemzetközi tárgyalásokon és megállapodásokban. A fenntartható mezőgazdaság és a klímaváltozás elleni küzdelem egyaránt fontos területei a magyar agrárdiplomáciának.

Ezen kívül a magyar agrárdiplomácia olyan kezdeményezéseket is támogathat, amelyek elősegítik a környezetbarát mezőgazdasági technológiák terjedését más országokban. A tapasztalatcsere és a tudásmegosztás révén Magyarország segíthet más nemzeteknek az éghajlatváltozás okozta kihívások kezelésében, miközben erősíti a saját pozícióját a nemzetközi diplomáciai szinten.

A kereskedelem hagyományosan az országok közötti gazdasági kapcsolatok meghatározó eleme, és az agrárdiplomáciában egyre fontosabb szerepet játszik a globalizáció korában. Az élelmiszerpiacok nemzetközi dimenziója szükségessé teszi az agrárdiplomácia fokozott részvételét a kereskedelmi ügyekben, különösen, ha figyelembe vesszük a fenntartható fejlődés és az élelmiszerbiztonság kihívásait.¹⁸

Az agrárdiplomácia szorosan kötődik az élelmiszer-kereskedelemhez, mivel a mezőgazdasági termékek exportja és importja jelentős hatással van egy ország agrárszektorára és gazdaságára. Az agrárdiplomácia szerepe ebben a kontextusban az, hogy elősegítse a kereskedelmi kapcsolatok kialakítását, fenntartását és fejlesztését, azáltal, hogy részt vesz a nemzetközi tárgyalásokon, kereskedelmi megállapodások kidolgozásában és az agrártermékek piacra jutásának elősegítésében.¹⁹

¹⁷ Vaqar Ahmed, Asif Javed (2016), Climate change on agriculture, Sustainable Development Policy Institute

¹⁸ Alexander Carius, Noah J. Gordon, Lauren Herzer Risi (2021), 21st Century Diplomacy: Foreign Policy is Climate Policy, Wilson Center

¹⁹ Anthony Smith, Simon Terry, Dirk Detken (2012), 10 years of the European Food Safety Authority (EFSA) and the EU Food Safety System, Lexxion Verlagsgesellschaft mbH

A kereskedelem és az agrárdiplomácia kapcsolata kétirányú. Egyrészt az agrárdiplomácia segíthet a hazai agrárszektor termékeinek külföldi piacokon történő értékesítésében, támogathatja a mezőgazdasági termékek exportját, és erősítheti az ország gazdasági versenyképességét a nemzetközi piacon. Másrészt a kereskedelmi megállapodások és együttműködések révén az agrárdiplomácia hozzájárulhat az ország élelmiszerbiztonságához, biztosítva, hogy a hazai piacokhoz minőségi és fenntartható mezőgazdasági termékek jussanak el.

A fenntarthatóság szempontjából a kereskedelem az agrárdiplomácia egyik kiemelkedő kihívása. A nemzetközi piacokon való részvétel során az országoknak egyensúlyt kell találniuk a gazdasági fejlődés, az élelmiszerbiztonság és a környezetvédelem között. Az agrárdiplomácia ebben a helyzetben terjesztheti elő a fenntartható mezőgazdasági gyakorlatokat és környezetbarát technológiákat, és részt vehet olyan kereskedelmi megállapodásokban, amelyek támogatják a fenntartható fejlődést.

Ezen kihívások kiemelik az agrárdiplomácia szerepét a kereskedelem támogatásában, az élelmiszerbiztonság előmozdításában és a fenntartható mezőgazdaság terjesztésében. A kapcsolatok rámutatnak azokra a kihívásokra is, amelyekkel az agrárdiplomáciának szembe kell néznie a nemzetközi kereskedelem dinamikus és összetett környezetében.

Az agrárdiplomáciában a regionális együttműködések olyan tényezők, amelyek jelentős hatással vannak a mezőgazdasági szektorra, valamint a regionális fejlődésre. Az agrárgazdaság nem csupán a termelők és fogyasztók közötti kapcsolatokat jelenti, hanem a nemzetközi kapcsolatokban is meghatározó szerepet játszik. Az agrárdiplomácia és a regionális együttműködések tehát kulcsfontosságúak a fenntartható mezőgazdasági fejlődés és a régiók közötti harmonikus kapcsolatok szempontjából.

Agrárdiplomáciai kezdeményezések révén az országok képesek együttműködni a fenntartható mezőgazdasági gyakorlatok fejlesztésében, a technológiai innovációk terjesztésében és az élelmiszerbiztonság elősegítésében. Az kialakuló nemzetközi partnerségek hozzájárulnak a mezőgazdasági termékek piaci eléréséhez és a kereskedelmi kapcsolatok erősítéséhez.

A regionális együttműködések kritikus szerepet játszanak a mezőgazdasági szektorban. A mezőgazdaság gyakran regionális sajátosságoktól függ, és a szomszédos országok közötti együttműködések lehetővé teszik a közös kihívások kezelését. Az agrártermékek kereskedelmének és a mezőgazdasági politikák koordinálásának elősegítése révén a régiók együttműködése javíthatja a hatékonyságot és növelheti a versenyképességet.

A regionális agrártársulások nemcsak a gazdasági előnyöket hozzák magukkal, hanem hozzájárulnak a béke és stabilitás fenntartásához is. Az élelmiszerbiztonsági kihívások, a

természeti katasztrófák és más közös problémák hatékonyabb kezelése érdekében a régiók közötti együttműködés nélkülözhetetlen.

Számos példa mutatja be az agrárdiplomácia és regionális együttműködések sikeres példáit. Az Európai Unió mezőgazdasági politikája kiváló példa arra, hogyan lehet a mezőgazdaságot a gazdasági, társadalmi és környezeti szempontokat figyelembe véve irányítani. Az Európai Agrárpolitika révén sikerült összehangolni az uniós tagállamok mezőgazdasági gyakorlatait, biztosítva ezzel a vidéki fejlődést és az élelmiszerbiztonságot.²⁰

Az aktív részvétel a nemzetközi mezőgazdasági szintéren, valamint a szomszédos országokkal való együttműködés révén az országok képesek javítani mezőgazdasági termékeik piaci elérését, növelni a versenyképességüket és biztosítani az élelmiszerbiztonságot. Az agrárdiplomácia és a regionális együttműködések tehát kulcsfontosságúak a jövő mezőgazdasági kihívásainak kezelésében és a fenntartható fejlődés elősegítésében.²¹

Az Európai Unió agrárdiplomáciai kezdeményezései azt mutatják, hogy az EU nem csak gazdasági és kereskedelmi szempontból tekint a mezőgazdaságra, hanem hangsúlyozza a fenntarthatóság, az élelmiszerbiztonság és a vidékfejlesztés fontosságát is. Az EU agrárpolitikája hosszú távú stratégiát követ, amely a mezőgazdasági termelők támogatásán túlmutat, és figyelembe veszi a globális kihívásokat.

Az agrárdiplomácia az EU számára lehetőséget kínál a nemzetközi kapcsolatok fejlesztésére és az élelmiszerbiztonság előmozdítására. Az Unió igyekszik partnerségeket kialakítani más országokkal, hogy közösen kezeljék a mezőgazdaság kihívásait és előnyeit. A fenntartható agrárfejlesztés támogatása révén az EU hozzájárul a globális élelmiszertermelés fenntarthatóságához.

Az agrárdiplomáciai kezdeményezéseknek olyan programok részei, amelyek célja a mezőgazdasági innováció elősegítése, az agráriumban rejlő gazdasági potenciál kiaknázása, valamint a vidéki területek fejlesztése. Az EU ezen kezdeményezéseivel kívánja erősíteni pozícióját a nemzetközi mezőgazdasági piacon és javítani a mezőgazdasági termékek elérhetőségét a globális piacokon.²²

Fontos megjegyezni, hogy az EU agrárdiplomáciai kezdeményezései nem csupán gazdasági szempontból értelmezhetők, hanem az Unió értékeit is tükrözik, mint például a fenntarthatóság, az élelmiszerbiztonság és a társadalmi igazságosság. Az EU így törekszik arra, hogy a

²⁰ Anmarie Elijah, Donald Kenyon, Karen Hussey, Pierre van der Eng (2017), *The Changed Architecture of the EU's Agricultural Policy Over Four Decades: Trade Policy Implications for Australia*, ANU Press

²¹ James Bacchus (2017), *The Case for a WTO Climate Waiver*, Centre for International Governance Innovation

²² Európai Bizottság (2023), KAP 2023-27, Európai Unió

mezőgazdasági tevékenységeket összehangolt módon integrálja a globális kihívások kezelésébe, egyúttal elősegítve a fenntartható fejlődést és a nemzetközi együttműködést a mezőgazdaság terén.²³

²³ Aksana Shkutsko (2017), Trade diplomacy as form of foreign trade policy of the state, Belarus State Economic University

5. Következtetések

Mint tudjuk, Magyarország gazdasági helyzete és nemzetközi kapcsolatai kiemelt fontosságúak a globális gazdasági szintén. A kis és nyitott gazdaság sajátosságai miatt az ország erősen támaszkodik más piacokra és erőforrásokra. Ennek megfelelően Magyarország exportorientált gazdasági stratégiát követ, hangsúlyt helyezve a nemzetközi piacokhoz való hozzáférésre és az exportra.

Tekintettel ezen mutatóink hangsúlyosságára, a magyar államnak lényegében folyamatosan napirenden kell tartania a külpolitikai és külkereskedelmi törekvéseit. Mindezen törekvéseit rendszerszerűen kell felügyelni és kiértékelni. A KKM és a diplomata hálózat feladata ezen feladatkörök elősegítése: a szükséges információk feltérképezése és a releváns javaslatok kidolgozása mentén.

A jelenleg működő diplomáciai gépezetet olajozni kell, azaz meg kell tartani – vagy esetenként emelni – a diplomaták felkészültségének szintjét, a szaktárcák közötti információáramlás gördülékenységét és a rendkívül gyorsan változó nemzetközi gazdasági környezetben időről-időre aktualizálni kell a fókuszterületek kijelölését.

Az EU-tagság mellett Magyarország számára az EU-n kívüli régiók is stratégiai fontosságúak. Ennek érdekében a kormány különböző kezdeményezéseket indított, például a keleti és déli nyitást. Emellett 2019-ben elfogadták a Nemzeti Exportstratégiát, melynek célja a hazai vállalkozások exporttörekvéseinek támogatása.

A kijelölt fókusz térségek esetében relációs-specifikusan szükséges lehet azon irányvonalak kidolgozása és megjelölése, melyek mentén külkereskedelmi kapcsolatink és exportunk érdemben fejleszthetők lehetnek, akár globális trendeket megelőzve, vagy lekövetve.

Az élelmiszeripar és a mezőgazdaság fontos szereplői a magyar gazdaságnak. Az élelmiszeripar stabil maradt a gazdasági válságok idején és növekvő lehetőségeket kínál a globális kereslet és a magyar termőföld minősége miatt. A mezőgazdaság is jelentős növekedést mutatott, bár számos kihívással is szembenéz, mint például a természeti katasztrófák és a piaci verseny.

Hatékonyabban kell hasznosítanunk azon magyar termékeket és szolgáltatásokat, melyen igazán versenyképesek lehetnek a nemzetközi versenyben, vagy ismertségük a külpiacokon kezdeti előnyt jelenthet.

6. Összefoglalás

Magyarország gazdasági helyzete és nemzetközi kapcsolatai kiemelt fontosságúak a globális gazdasági színtéren. A kis és nyitott gazdaság sajátosságai miatt az ország erősen támaszkodik más piacokra és erőforrásokra. Ennek megfelelően Magyarország exportorientált gazdasági stratégiát követ, hangsúlyt helyezve a nemzetközi piacokhoz való hozzáférésre és az exportra. Az EU-tagság mellett Magyarország számára az EU-n kívüli régiók is stratégiai fontosságúak. Ennek érdekében a kormány különböző kezdeményezéseket indított, például a keleti és déli nyitást. Emellett 2019-ben elfogadták a Nemzeti Exportstratégiát, melynek célja a hazai vállalkozások exporttörekvéseinek támogatása.

Az élelmiszeripar és a mezőgazdaság fontos szereplői a magyar gazdaságnak. Az élelmiszeripar stabil maradt a gazdasági válságok idején, és növekvő lehetőségeket kínál a globális kereslet és a magyar termőföld minősége miatt. A mezőgazdaság is jelentős növekedést mutatott, bár számos kihívással is szembenéz, mint például a természeti katasztrófák és a piaci verseny.

A mezőgazdasági géppiac növekedése tartósan prognosztizálható, különösen a bioenergetika fejlődése miatt. Bár a hazai mezőgazdasági géppiac viszonylag szerény, növekvő kereslet várható az EU-tagjelölt státuszú országokban és a régióban.

Az agrárdiplomácia fontos szerepet játszik az élelmiszerbiztonság és fenntartható fejlődés elősegítésében, különösen a klímaváltozás és globális kereskedelem kihívásaival összefonódva. Magyarország agrárdiplomáciája a saját agrárkincsei és szakértelme felhasználásával hatékonyan járul hozzá a globális élelmiszerbiztonsághoz és a fenntartható fejlődés elősegítéséhez. Az EU agrárdiplomáciája példaként szolgálhat arra, hogyan lehet a mezőgazdaságot fenntartható módon irányítani és globálisan pozitív hatást gyakorolni.

8. Irodalomjegyzék

Aksana Shkutsko (2017), Trade diplomacy as form of foreign trade policy of the state, Belarus State Economic University

Alexander Carius, Noah J. Gordon, Lauren Herzer Risi (2021), 21st Century Diplomacy: Foreign Policy is Climate Policy, Wilson Center

Anmarie Elijah, Donald Kenyon, Karen Hussey, Pierre van der Eng (2017), The Changed Architecture of the EU's Agricultural Policy Over Four Decades: Trade Policy Implications for Australia, ANU Press

Anthony Smith, Simon Terry, Dirk Detken (2012), 10 years of the European Food Safety Authority (EFSA) and the EU Food Safety System, Lexxion Verlagsgesellschaft mbH

Dr. Dankó László (2010), Magyar külgazdasági kapcsolatok, Miskolc, Pro Marketing Miskolc Egyesület

Európai Bizottság (2023), KAP 2023-27, Európai Unió

FAO (2024), Hungary, <https://www.fao.org/countryprofiles/index/en/?iso3=HUN>

Hárs Ágnes, Sik Endre (2009), Magyarország, Amsterdam University Press

Horváth József, Komarek Levente (2016), A világ mezőgazdaságának fejlődési tendenciái, Hódmezővásárhely, Szegedi Tudományegyetem Mezőgazdasági Kar

James Bacchus (2017), The Case for a WTO Climate Waiver, Centre for International Governance Innovation

Kiss Judit (2002), A magyar mezőgazdaság világgazdasági mozgástere, Budapest, Akadémiai Kiadó Zrt.

Központi Statisztikai Hivatal: <https://statinfo.ksh.hu/Statinfo/index.jsp>

Külgazdasági és Külügyminisztérium, Export Hungary:

<https://exporthungary.gov.hu/kulgazdasagi-attasek>

Külgazdasági és Külügyminisztérium (2019), Nemzeti Exportstratégia 2019-2030, Budapest

Lowy Institute (2024): Global Diplomacy Index, Sydney NSW 2000, <https://globaldiplomacyindex.lowyinstitute.org/>

Major Klára (2017), Magyarország a világ egyik legnyitottabb országa, Budapest, Makroszemmel

Mezőgépgyártók Országos Szövetsége (2024), <https://megosz.eu/>

National Academy of Sciences (2015), Global Food Security Challenge: Sustainability Considerations, Washington

Nemzeti Agrárgazdasági Kamara: <https://nak.hu/kamara/196-rolunk/kulkapcsolatok/1915-attasek-kulkepviseletek-elerhetosegei>

Vaqar Ahmed, Asif Javed (2016), Climate change on agriculture, Sustainable Development Policy Institute

Vértesy László (2018), A multinacionális vállalatok szerepe a gazdaságban és a munkaerőpiacon, Budapest, Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar Pénzügyek tanszék

Agrárdiplomáciai helyzetelemzés 2024-ben

Bús László Márton

Agrárdiplomáciai menedzser szakirányú továbbképzés, levelező

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem (MATE), Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság
Intézet

Belső témavezető: Dr. Zöldréti Attila, egyetemi oktató, MATE

Magyarország gazdasági helyzete és nemzetközi kapcsolatai kiemelt fontosságúak a globális gazdasági szintén. A kis és nyitott gazdaság sajátosságai miatt az ország erősen támaszkodik más piacokra és erőforrásokra. Ennek megfelelően Magyarország exportorientált gazdasági stratégiát követ, hangsúlyt helyezve a nemzetközi piacokhoz való hozzáférésre és az exportra. Az EU-tagság mellett Magyarország számára az EU-n kívüli régiók is stratégiai fontosságúak. Ennek érdekében a kormány különböző kezdeményezéseket indított, például a keleti és déli nyitást. Emellett 2019-ben elfogadták a Nemzeti Exportstratégiát, melynek célja a hazai vállalkozások exporttörekvéseinek támogatása.

Az élelmiszeripar és a mezőgazdaság fontos szereplői a magyar gazdaságnak. Az élelmiszeripar stabil maradt a gazdasági válságok idején, és növekvő lehetőségeket kínál a globális kereslet és a magyar termőföld minősége miatt. A mezőgazdaság is jelentős növekedést mutatott, bár számos kihívással is szembenéz, mint például a természeti katasztrófák és a piaci verseny.

A mezőgazdasági géppiac növekedése tartósan prognosztizálható, különösen a bioenergetika fejlődése miatt. Bár a hazai mezőgazdasági géppiac viszonylag szerény, növekvő kereslet várható az EU-tagjelölt státuszú országokban és a régióban.

Az agrárdiplomácia fontos szerepet játszik az élelmiszerbiztonság és fenntartható fejlődés elősegítésében, különösen a klímaváltozás és globális kereskedelem kihívásaival összefonódva. Magyarország agrárdiplomáciája a saját agrárkincsei és szakértelme felhasználásával hatékonyan járul hozzá a globális élelmiszerbiztonsághoz és a fenntartható fejlődés elősegítéséhez. Az EU agrárdiplomáciája példaként szolgálhat arra, hogyan lehet a mezőgazdaságot fenntartható módon irányítani és globálisan pozitív hatást gyakorolni.